

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования
«Белорусский государственный педагогический университет имени
Максима Танка»
Исторический факультет

**БЕЛОРУССКАЯ ГОСУДАРСТВЕННОСТЬ:
ИСТОКИ, СТАНОВЛЕНИЕ, РАЗВИТИЕ
(IX–XXI вв.)**

Материалы
Республиканской научно-теоретической конференции
Минск 29 июня 2017 г.

Минск
РИВШ
2017

УДК 323(476)(091)(082)

ББК 66.3(4Бел)я43

Б43

Рекомендовано

советом исторического факультета
УО «Белорусский государственный педагогический
университет имени Максима Танка»
(протокол № 10 от 24 мая 2017 г.)

Редакционная коллегия:

кандидат исторических наук доцент *А. В. Касович* (отв. ред.);
кандидат исторических наук доцент *С. П. Шупляк*;
кандидат исторических наук доцент *А. А. Корзюк*;
кандидат исторических наук доцент *А. Ф. Великий*

Рецензенты:

доктор исторических наук профессор *А. М. Лютый*;
доктор исторических наук профессор *И. В. Варивончик*

Белорусская государственность: истоки, становление,
Б43 развитие (IX–XXI вв.) : материалы Респ. науч.-теорет. конф.,
Минск, 29 июня 2017 г. / редкол.: А. В. Касович (отв. ред.)
[и др.]. – Минск : РИГШ, 2017. – 232 с.
ISBN 978-985-586-041-0.

В сборнике представлены актуальные материалы исследований,
посвященные проблемам белорусской государственности в истори-
ческом, социально-культурном и геополитическом аспектах.

Адресуется преподавателям, аспирантам и студентам вузов.

УДК 323(476)(091)(082)

ББК 66.3(4Бел)я43

ISBN 978-985-586-041-0

© Оформление. ГУО «Республиканский
институт высшей школы», 2017

ДЗЕЙНАСЦЬ БІБЛІЯТЭКІ №1 ІМЯ ЛЬВА МІКАЛАЕВІЧА ТАЛСТОГА НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

*Казаровец А.В., 1 курс, гістарычны факультэт, БДПУ, Мінск
наук. кір. – Забэйскі М.М., доктар гістарычных навук, прафесар, БДПУ*

Кніга адыграла і працягвае адыгрываць асноватворчую ролю ў развіцці нашай цывілізацыі. Гіганцкая, назапашаная за стагоддзі бібліятэка – гэта надзейная памяць чалавецтва, дзе адлюстраваны яго здзяйсненні і мары, прасвятленні і памылкі. Бібліятэкі з'яўляюцца важнымі таму, што яны забяспечваюць доступ да ведаў і культуры. Ва ўсім свеце гэтыя ўстановы з'яўляюцца першым прытулкам для карыстальнікаў інфармацыі і даступным для ўсіх слаёў насельніцтва.

Мінск заўсёды быў горадам кніжным. На працягу XIX ст. ў ім выдадзена, па падліках Н.Ю. Бязрокінай, 909 найменняў кніг і брашур [2, с. 147]. На тэрыторыі Маскоўскага раёна знаходзіцца 8 публічных бібліятэк, а таксама Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь і Рэспубліканская навуковая медыцынская бібліятэка [1, с.262]. Даведна бібліяграфічны апарат ўсіх бібліятэк, іх каталогі і картатэкі спрыяюць хуткаму раскрыццю фондаў, поўнага пошуку неабходнай інфармацыі. Для чытачоў існуюць дні інфармавання бібліятэчных ўрокі, створана насычанае візуальнае асяроддзе. Усе бібліятэкі раёна вядуць не толькі вялікую працу па прапагандзе кніг, але і арганізуюць літаратурныя гасцінны, сустрэчы з пісьменнікамі, выставы-вернісажы мастакоў, розныя тэматычныя сустрэчы, прысвечаныя значным датам [2, с. 147]. Бібліятэкі вядуць працу па перадачы сацыяльнага вопыту маладому пакаленню, прафарыентацыі. У бібліятэках нашага праходзяць вечары самадзейнасці. Бібліятэка імя Талстога, заснаваная ў 1911 г., мае багатую гісторыю і традыцыі. У зоне яе абслугоўвання размешчана вялікая колькасць прадпрыемстваў, вышэйшыя навучальныя ўстановы, адна з галоўных рэгістрацыйных горада [2, с. 148].

У 1979 годзе бібліятэка стала філіялам №1 Цэнтралізаванай сістэмы гарадскіх публічных бібліятэк г.Мінска [1, с.262]. Яна фармулявалася як інфармацыйны, адукацыйны і культурны цэнтр. 9 снежня 2011 года сталіца бібліятэка №1 імя Льва Мікалаевіча Талстога адзначыла вялікае свята – 100 год з часу заснавання. Цэлы век, для бібліятэкі вельмі сур'езны ўзрост. Старонкі гісторыі бібліятэкі-юбіляра цесна зплятаюцца з гісторыяй беларускай сталіцы. Кожны час рабіў свае акцэнтны на напрамках яе работы, прад'яўляў свае патрабаванні да арганізацыі бібліятэчнай дзейнасці.

Бібліятэка ўжо не адно дзесяцігоддзе рыхтуе сустрэчы з вядомымі літаратарамі, навукоўцамі, крытыкамі, арыстатамі, пісьменнікамі, гісторыкамі і спартсменамі. На свае выставы сюды нязрэдка запрашаюць вядомыя мастакі. Пра ўдзячнасць шырокага кола чытачоў сведчыць, напрыклад, тое, што ў камплектацыі фондаў прымаюць удзел вядомыя беларускія пісьменнікі, усе дзяржаўныя выдавецтвы, расійскае пасольства і мінскае таварыства рускай культуры і "Русь" [3, с.10].

Адпаведна павялічваючы адукацыйнаму ўзроўню сучасных чытачоў бібліятэка аўтаматызавала ўсе тэхналагічныя працэсы, мае выхад у інтэрнэт, прапагандуе наведвальніцка-агульны электронны каталог установы.

Зараз у бібліятэцы звыш 16 тысяч чытачоў. У сучаснай чытацкай "сям'і", як і раней, шмат моладзі побач з бібліятэкай вучэбныя карпусы некалькіх буйных ВНУ, школы і каледжы.

Фонд бібліятэкі (больш 57000 экзэмпляраў) універсальны і мабільны, камплектуецца з улікам запытаў асноўных груп карыстальнікаў. У мэтах адукацыі, самаадукацыі і вольнага часу прапануюцца выдатныя кнігі па ўсіх галінах ведаў, навукова-папулярныя выданні і вучэбная літаратура. Для аматараў мастацкага слова вялікі выбар класікі і твораў сучасных аўтараў. Актыўна папаўняецца новымі выданнямі фонд беларускай літаратуры, ядро якой складаюць сацыяльна-значныя выданні. У бібліятэцы налічваецца больш за 200 выданняў аўдыёкніг і кампакт-дыскаў, вельмі папулярныя сярод чытачоў серыі "Дзіцячая аўдыёкніга" і "Славутыя пісьменнікі зямлі беларускай". Больш за 500 чытачоў – дзеці ва ўзросце да 15 гадоў, для іх арганізаваны дзіцячы адзел з выдатнымі маляўнічымі выданнямі і для малых, і для хлопцаў-падлеткаў.

Вялікая ўвага надаецца захаванню і папулярызацыі твораў Л. Н.Талстога. У бібліятэцы выдзелены аддзел вялікага рускага пісьменніка, дзе прадстаўлены не толькі кнігі, але і крытычныя матэрыялы пра творчасць, пра яго самога, яго сям'і і эпохі. Гэта кнігі, артыкулы з перыёдыкі, фатаграфіі, партрэты пісьменніка, якія збіралі і беражліва захавалі работнікі "талстоўцы" на працягу 60 гадоў. Асабліва каштоўнасць – 7 прыжыццёвых выданняў Льва Талстога.

На сённяшні дзень у бібліятэцы працуюць 11 бібліятэкараў, частка работнікаў пайшла на заслужаны адпачынак, на змену ім прыйшла моладзь, у калектыве працуюць 4 бібліятэкара, маладзейшых за 30 гадоў. З 2014 года створаны і паспяхова развіваецца праект "Зробім свет выдатней разам", мэтай якога з'яўляецца прыцягненне моладзі да творчасці. Актыўныя ўдзельнікі праекта – Мінскі дзяржаўны прафесійна-тэхнічны каледж дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва імя Н.Кедышкі, Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэцкае культурна-мастацтваў (факультэт дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва) і гімназія №41 імя В. Х. Сярэбранага. У рамках праекта арганізуюцца кніжныя выставы, мастацтвазнаўчыя гадзіны, выставы розных творчых напрамкаў і сустрэчы з аўтарамі. У бібліятэцы выстаўляліся і вядомыя мастакі Беларусі – І. Гардзіёнак, В. Вальнец, Г. Трац, А. Гадзірава, Э. Вялічка, А. Стасевіч, М. Шчасная. Вельмі папулярныя зборныя і матэрыялы выставы выпускнікоў, студэнтаў 5-га курса і выкладчыкаў БГУКиУ. У рамках чытання і аб'яднання "Беларускія вярчоркі" праходзяць вельмі цёплыя святочныя вечары і літаратурна-музычныя гасціныя для тых, каму за 50. Пастаянныя ўдзельнікі цікавых сустрэч у бібліятэцы – вядомыя пісьменнікі, навукоўцы, мастацтвазнаўцы і супрацоўнікі выдавецтваў. Калектыву падтрымлівае цёплыя сяброўскія адносіны з А. І. Мальдасом, І. П. Пашковым, М. П. Пазняковым, В. М. Мозго, Р. Баравіковай і інш.

Працягваецца супрацоўніцтва з музеямі горада. Гэта дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, Музей народнай архітэктуры і побыту Беларусі, Літаратурны музей Я. Купалы, Я. Коласа і М. Багдановіча. Выдзяляюцца ўзаемадзеянне з грамадскімі арганізацыямі і творчымі аб'яднаннямі, пры падтрымцы Насольства Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь дадаткова камплектуюцца перыядычнымі выданнямі Расійскай Федэрацыі [4, с.57]. За апошнія гады ўстаноўлена і актыўна развіваецца супрацоўніцтва з дзяржаўным аб'яднаннем "Беларускае таварыства інвалідаў" і Ваенна-навуковым таварыствам пры Цэнтральным Доме Афіцэраў Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Творчыя кантакты з Асацыяцыяй Эскурсаводаў і гідаў-перакладчыкаў спрыяюць развіццю краязнаўчага напрамку работы бібліятэкі. У цэнтры ўвагі – любымі горад Мінск. На мерапрыемствы, прысвечаныя гісторыі, культуры, сучаснаму развіццю сталіцы прыходзяць вядомыя архітэктары і гісторыкі – В. Крамарэнка, М. Гаухфельд, І. Сацукевіч, вельмі папулярныя фотавыставы ад Менску, асабліва аб горадзе дарэвалюцыйнага перыяду [4, с.58]. Падтрымліваюцца сувязі са сродкамі масавай інфармацыі. Найбольш значныя і цікавыя мерапрыемствы святляліся ў газетах "Літаратура і мастацтва", "Краязнаўчая газета", "Звязда", на радыё "Культура" і "Беларусь".

Адкрыццё Цэнтра прававой інфармацыі забяспечвае насельніцтву шырокі доступ да афіцыйна прававой інфармацыі. Запатрабаваным інфармацыйным рэсурсам з'яўляецца банк даных "Эталон" Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Спектр дадатковых паслуг бібліятэкі пашыраецца з кожным годам. У іх аснове ляжаць сучасныя тэхналогіі, новыя носьбіты інфармацыі.

Бібліятэка №1 імя Л. М.Талстога займае годнае месца сярод культурна-асветніцкіх устаноў горада, з'яўляецца незамэнным звяном бібліятэчнага супольнасці, адчыненым для ўзаемадзеяння, і ўяўляе калектыву кампетэнтных і заўсёды добразычлівых супрацоўнікаў.

Літаратура

1. Калитина Т. Л. : Минск. Московский район : история и современность / Е.И. Вовен – Минск: Четыре четверти, 2012. – 360 с.
2. Шыбека З. В. : Минск сто гадоў таму / З. В. Шыбека – Минск : Беларусь, 2007. – 304 с.

3. Ложечко А. : Григорий Каминский / А. Ложечко – Москва : Издательство политической литературы , 1966 . – с 159 с .
4. Белоусов О. П. : Мой город / О.П. Белоусов – Минск : Беларусь , 2005 . – 351 с .

СКВОЗЬ ВЕКА...

Каминская Л., учащаяся группы № 26 (2 курсе), Минский государственный профессионально-технический колледж железнодорожного транспорта имени Е.П.Юшкевича
науч. рук. – Буко И.Г., преподаватель, Минский государственный профессионально-технический колледж железнодорожного транспорта имени Е.П.Юшкевича
Древнее замчище.

Начальная история Минска связана с Минским замчищем - местом, где когда-то стоял замок. На древность этого района города указывают все графические и письменные источники, в которых он фигурирует под разными названиями: "Замок", "Замчище", "Старое место", "Старый город". (Кстати, в Старый город, кроме Замчища с Нижним рынком, входили Раковское, Троицкое и Татарское предместья). Сохранились планы города XVIII - XIX веков, на которых зафиксированы участки оборонительного вала. Также сохранились древние документы, содержащие упоминание о Минском Замоке. Это записки московского купца Трифона Коробейникова от 1593 г. переписка царя Алексея Михайловича с московскими воеводами, назначенными в белорусские города во время русско-польской войны 1654-1667 годов. Когда-то, наш город был лишь небольшим поселением на берегу речки Менки. В XI веке, после вступления киевского князя и сильнейшего пожара, выжившие местные жители переместились на северо-восток, основав новое городище, на месте слияния рек Немига и Свислочь. Тут и расположилось древнее замчище, высота стен которого к XVII веку достигла 10 метров. Городская планировка на удивление была стабильна во времени. Одна из главных улиц детинца пересекала его восточную часть с севера на юг и поднималась к городским воротам. Ее ширина была немногим более 4 м. Вскрытая на протяжении 40 м, она сохранила 13 бревенчатых настилов. В сторону от нее отходили более узкие улочки. Территория Минского детинца была поделена между отдельными усадьбами, представлявшими собой замкнутые двory, застроенные по краям жилых и хозяйственными сооружениями. Некоторые городские двory имели по одной - две жилые избы и четыре-пять хозяйственных построек. Новые постройки сооружались на месте старых, обычно в точности повторяли их план и размеры. Средняя продолжительность существования построек составляла 20-30 лет. Долгое время Минский Замок являлся политическим, военным и культурным центром, резиденцией князей, позднее - наместников. В XIV - XVI веках Минский Замок считался собственностью князя Великого княжества Литовского, затем польского короля. До XVI века имел военное значение. В 1505 году крымский хан Мухаммед (Махмет) - Гирей, захватив Минск, не смог овладеть крепостью. После пожара в 1547 году Замок постепенно утратил свое прежнее значение. Отдельные участки земляного вала Замок сохранялись вплоть до 50-х годов XX века. В последние годы были уничтожены при строительстве ул. Парковой (пр. Машерова) и Дома физкультуры спортивного общества "Трудовые резервы". В наши дни о земляных валах с башнями, полукольцом окружавших разросшийся Минск, напоминает разве что название улицы Городской Вал. От оборонительных деревянных сооружений не осталось и следа: замковый холм ушел в историю уже в наши времена, речку Немигу надежно спрятали в железные трубы и теперь о ней мало кто догадывается.

При раскопках на территории бывшего Минского замчища в 2009 г. были найдены предметы, относящиеся к каменному веку, например, наконечник стрелы, который был сделан около 7 тысяч лет назад. Эта находка подтверждает прежние предположения ученых, что у слияния рек Свислочи и Немиги была стоянка первобытных людей.

Костёл Святого Симеона и Алены.